

ΕΠΕΙΓΟΥΣΑ & ΕΝΤΑΤΙΚΗ ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗ

Τριμηνιαία έκδοση του Τομέα Επείγουσας και Εντατικής Νοσηλευτικής
του Εθνικού Συνδέσμου Νοσηλευτών Ελλάδας
Μεσογείων 2, Γ' κτίριο Πύργος Αθηνών, Αθήνα 115 27
ΤΕΥΧΟΣ 30, ΧΕΙΜΩΝΑΣ 2009

**«...να είσαι ζωντανός χρειάζεται μια προσπάθεια πολύ μεγαλύτερη
από το απλό γεγονός της αναπνοής!»**

Αργοπεθαίνει

όποιος γίνεται σκλάβος της συνήθειας, επαναλαμβάνοντας κάθε μέρα τις ίδιες διαδρομές...

Αργοπεθαίνει

όποιος εγκαταλείπει μια ιδέα του πριν την αρχίσει, όποιος δεν ρωτά για πράγματα που δεν γνωρίζει.
(Paulo Neruda, 1972)

Τα γεγονότα των τριών τελευταίων μηνών, αναδεικνύουν τη μεγαλοπρέπεια της απληστίας και της αναίδειας που έχει κατακλίσει κάποιους, που δυστυχώς κατέχουν θέσεις εξουσίας. Δεν χρησιμοποιώ τυχαία τις συγκεκριμένες λέξεις. Κατά τον Κικέρωνα (106-43 π.Χ), η **Απληστία** είναι «η εγκληματική επιθυμία της ιδιοκτησίας του άλλου», ενώ η Αναίδεια, κατά τον Πλάτωνα (427-347 π.Χ) είναι «η ανεκπικότητα της ψυχής στην αμμία για χάρη του κέρδους».

Ένα από τα μεγαλύτερα προβλήματα που αντιμετωπίζει η νοσηλευτική κοινότητα είναι η παραγωγή νοσηλευτών δύο ταχυτήτων. Θα πρέπει να αισθανόμαστε «ΠΑΝΕΥΤΥΧΕΙΣ» πλέον, που από φέτος θα λειτουργήσουν προγράμματα εξομοίωσης σε ιδιωτικά πανεπιστήμια και θα προσφέρουν την πραγματοποίηση του ονείρου των δεκάδων χιλιάδων νοσηλευτών. Αυτό που δεν καταφέραμε εμείς ως νοσηλευτές να περατώσουμε εδώ και πολλά χρόνια (μεταθέτοντας τις ευθύνες), κατάφεραν να το ολοκληρώσουν επιχειρηματίες, με το αζημίωτο βέβαια! Το κόστος παρακολούθησης και απόκτησης του πολυπόθητου πανεπιστημιακού τίτλου σπουδών ανέρχεται σε χιλιάδες ευρώ ενώ θα μπορούσε να παρασχεθεί δωρεάν μέσα στους ακαδημαϊκούς κρατικούς χώρους. Επειδή βέβαια ζούμε στη χώρα που γέννησε τη δημοκρατία, η επιλογή είναι προσωπική υπόθεση του καθενός, αρκεί η ενημέρωσή του να είναι ολοκληρωμένη και η απόφασή του ανεπηρέαστη, από οποιοσδήποτε ψυχολογικές πιέσεις. Όλοι μας οφείλουμε να ενημερωνόμαστε και η άγνοια δε δικαιολογείται.

Η πρωτοτυπία βέβαια μας διακατέχει ως λαό. Είμαστε η μοναδική χώρα σε όλο τον κόσμο που μετέτρεψε τους ακαδημαϊκούς μεταπτυχιακούς τίτλους σε επαγγελματικούς, με νομοθετική ρύθμιση. Αναρωτιέμαι, αν οι προσλήψεις νοσηλευτών στην Ελλάδα γίνονται με βάση την εξειδίκευση που έχουν. Υπήρξε νοσοκομείο μέχρι σήμερα ή θα υπήρξει στο μέλλον που θα προσλάβει νοσηλευτές με μεταπτυχιακό π.χ. στην Επείγουσα Νοσηλευτική και θα τους αξιοποιήσει στο ΤΕΠ για όλη την επαγγελματική τους ζωή; Ακόμη και στην Αγγλία που οι νοσηλευτές ειδικεύονται πιστοποιημένα σε διαδικασίες και πληρώνονται με βάση αυτές, η μεταπτυχιακή εξειδίκευση δε θεωρείται απαραίτητη και πολλές φορές δεν αξιολογείται μισθολογικά κατά την πρόσληψή τους. Επίσης στον ιδιωτικό τομέα (π.χ. Αμερική) αυτό που λαμβάνεται υπόψη για την πρόσληψη είναι η **ειδικότητα**, το πρόγραμμα της οποίας διαρκεί τουλάχιστον ένα έτος (ανάλογα την ειδικευση) επιπλέον του βασικού προγράμματος σπουδών. Η πιστοποίηση της ειδικευσης έχει διάρκεια δύο έτη και ο νοσηλευτής που την κατέχει υποχρεούται να επανεξεταστεί για να μπορέσει να κάνει χρήση της άδειάς του μετά το πέρας της διετίας. Ακόμη και στη συνθήκη της Μπολόνια γίνεται διαχωρισμός στους επαγγελματικούς τίτλους αναγνώρισης (ειδικεύσεις) από τους ακαδημαϊκούς τίτλους (εξειδικεύσεις).

Εξουσία, δεν ασκούν μόνο όσοι βρίσκονται σε θέσεις διοίκησης. Ασκούν και όσοι διαμορφώνουν χαρακτήρες και διαπαιδαγωγούν νέους ανθρώπους προετοιμάζοντας την επαγγελματική τους σταδιοδρομία. Δεν έχουν ακούσει ότι εδώ και τρία χρόνια περίπου έγγραφα πηγαينوέρχονται στα αρμόδια υπουργεία από νοσηλευτικούς φορείς, με αφορμή την αναγνώριση ή όχι μεταπτυχιακών τίτλων σπουδών που χορηγούνται από μη αναγνωρισμένα ιδιωτικά πανεπιστήμια/κολέγια; Γιατί τόσα χρόνια δεν μπορούν να ανοίξουν το δρόμο για την εξομοίωση των νοσηλευτικών πτυχίων προς μια κατεύθυνση, αλλά σήμερα αποσιωπούν στην απαραίτητη προγραμματισμένη εξομοίωση από ιδιωτικά πανεπιστήμια;

Δεν θα μπορούσα να μην αναφερθώ και σε αυτούς που ασκούν διοίκηση ... ή μάλλον αυτούς που πιστεύουν ότι διοικούν. Θα πρέπει να μάθουν λοιπόν, ότι «εκλέχθηκαν» για να διαφυλάξουν την επαγγελματική ταυτότητα των νοσηλευτών και όχι για να εξαπολύουν οποιοδήποτε τύπου απειλές. Ας κάνουν έναν απολογισμό των όσων έχουν κάνει μέχρι σήμερα και ας αναμετρηθούν αν κάτι από όλα αυτά (συμπεριλαμβανομένων και των προαναφερθέντων) ήταν για τη βελτίωση και καταξίωση του νοσηλευτικού επαγγέλματος. Επίσης θα πρέπει να μάθουν να αξιοποιούν το νοσηλευτικό δυναμικό σε θέσεις εξειδικευμένες και όχι να απασχολούν άλλους επαγγελματίες έμμισθους, γιατί οι νοσηλευτές θα πρόσφεραν εθελοντικά τις υπηρεσίες τους στο θεσμοθετημένο για το επάγγελμά του όργανο. «Ο κόσμος είναι αρκετά μεγάλος να ικανοποιήσει τις ανάγκες του κάθε ανθρώπου, αλλά είναι πολύ μικρός για να ικανοποιήσει την ανθρώπινη απληστία» (Γκάντι, 1869-1948).

Δρ. Μαρία Καλαφάτη, Πρόεδρος TEEN

Επαγγελματική αυτονομία και συσχέτιση με το βαθμό συνεργασίας νοσηλευτών-ιατρών και τα ηθικά αδιέξοδα σε Ευρωπαίους νοσηλευτές εντατικής θεραπείας

Περιληπτική αναφορά αποτελεσμάτων πιλοτικής μελέτης

Ελληνική ερευνητική ομάδα: Ε. Παπαθανάσογλου¹ (επιστημονικά υπεύθυνος), Μ. Καλαφάτη^{1,2} (ερευνητικός συντονισμός), Μ. Καρανικόλα³, Μ. Γιαννακοπούλου¹, Χ. Λεμονίδου¹
Ερευνητική ομάδα EfCCNa: J. Albarran (Υπεύθυνος έρευνας EfCCNa)⁴, D. Benlahoues⁵, B. Blackwood⁶, M. Ring⁷.

1. Τμήμα Νοσηλευτικής Πανεπιστημίου Αθηνών, 2. Τομέας Εντατικής και Επείγουσας Νοσηλευτικής ΕΣΝΕ, 3. Τμήμα Νοσηλευτικής Τεχνολογικού Πανεπιστημίου Κύπρου, 4. University of the West of England, UK, 5. Bicetre School of Nursing, France, 6. Queens University Belfast, Northern Ireland, 7. Aalborg University Hospital, Denmark.

Η μελέτη διεξήχθη με συνεργασία της Ευρωπαϊκής Ομοσπονδίας Συνδέσμων Νοσηλευτών Εντατικής Φροντίδας (EfCCNa), του Τμήματος Νοσηλευτικής του Πανεπιστημίου Αθηνών και του Τομέα Επείγουσας και Εντατικής Νοσηλευτικής του ΕΣΝΕ.

Σκοπός/Μέθοδος: Περιγραφική μελέτη συσχέτισης για τη διερεύνηση του επιπέδου αυτονομίας (ποσοτικοποιήθηκε με την κλίμακα Varjus et al 2003) των Νοσηλευτών εντατικής φροντίδας στις Ευρωπαϊκές χώρες και την εκτίμηση δυναμικών συσχέτισεων με δείκτες συνεργασίας νοσηλευτών-γιατρών (κλίμακα CSACD), καθώς και με τη συχνότητα και ένταση των ηθικών αδιεξόδων που βιώνουν οι νοσηλευτές (κλίμακα MDS). Επιπλέον, διερευνήθηκαν διαφορές μεταξύ κρατών και διαφορετικών τύπων μονάδων. Η μελέτη διεξήχθη κατά τη διάρκεια Ευρωπαϊκού συνεδρίου εντατικής νοσηλευτικής EfCCNa- Aniarti Conference, Οκτώβριος 2008. Συγκεντρώθηκαν 1.197 ερωτηματολόγια, εκ των οποίων τα 958 ήταν από Ιταλούς Νοσηλευτές, και από τα οποία μετά τυχαία δειγματοληψία συμπεριλήφθηκαν 60 ερωτηματολόγια στο τελικό δείγμα (N=282, με εκπροσώπηση 22 χωρών).

Αποτελέσματα: Η μέση βαθμολογία αυτονομίας ήταν πάνω από το μέσο της κλίμακας (84.26±11.7, εύρος: 18-108), όπως ήταν και οι βαθμολογίες των υποκλιμάκων για το γνωστικό, πρακτικό και αξιολογικό υπόβαθρο της αυτονομίας, υποδηλώνοντας ότι η αυτονομία των Νοσηλευτών εντατικής φροντίδας στις Ευρωπαϊκές χώρες είναι μέτρια. Δεν παρατηρήθηκαν σημαντικές διαφορές μεταξύ των χωρών. Η μέση αναφερόμενη συχνότητα ηθικών αδιεξόδων ήταν μέτρια (25.46±11.89, εύρος: 0-84), με σημαντικές διαφορές μεταξύ των χωρών (p<0.008), ενώ η συνολική βαθμολογία του επιπέδου ηθικών αδιεξόδων - που εκφράζει τόσο τη συχνότητα όσο και την ένταση των ηθικών αδιεξόδων - ήταν υψηλότερη (56.99±16.76, εύρος: 0-84), με, επίσης, σημαντικές διαφορές μεταξύ των χωρών (p<0.005). Η μέση τιμή συνεργασίας νοσηλευτών - γιατρών ήταν ελαφρά πάνω από το μέσο της κλίμακας (47.85±11.63, εύρος: 7-70), υποδηλώνοντας μέτρια συνεργασία και ικανοποίηση με τη διαδικασία λήψης αποφάσεων, με σημαντικές διαφορές μεταξύ των χωρών (p<0.0001). **Οι Έλληνες νοσηλευτές ανέφεραν υψηλότερη συχνότητα ηθικών αδιεξόδων σε σχέση με τους νοσηλευτές σχεδόν όλων των υπόλοιπων χωρών (p<0.005). Ως προς το βαθμό συνεργασίας, οι Ιταλοί και οι Έλληνες νοσηλευτές ανέφεραν σημαντικά λιγότερη συνεργασία και χαμηλότερη ικανοποίηση από τη λήψη αποφάσεων για τη φροντίδα σε σχέση με τους νοσηλευτές πολλών άλλων χωρών (p<0.0001).**

Η συνολική βαθμολογία αυτονομίας παρουσίασε σημαντική συσχέτιση με το επίπεδο συνεργασίας ($\rho = 0.319$, $p < 0.0001$), τη συνολική συχνότητα ηθικών αδιεξόδων ($\rho = -0.174$, $p = 0.036$), και τάση για συσχέτιση με το συνολικό επίπεδο ηθικών αδιεξόδων. Οι συσχετίσεις αυτές παρέμειναν σημαντικές και το μέγεθος τους αυξήθηκε όταν ελέγχθηκε η επίδραση συγχυτικών παραγόντων ($r_{cc} = -0.21$ - -0.25 , $p < 0.04$). Σημαντικές συσχετίσεις παρατηρήθηκαν με το εκπαιδευτικό υπόβαθρο των νοσηλευτών, τα χρόνια εμπειρίας, την παρακολούθηση συνεχιζόμενης εκπαίδευσης, το επίπεδο επαγγελματικής ικανοποίησης, τη σπουδαιότητα της επαγγελματικής ανεξαρτησίας και την κοινωνική αποτίμηση της εντατικής νοσηλευτικής ($p < 0.002$). Το συνολικό επίπεδο ηθικών αδιεξόδων παρουσίασε σημαντική αρνητική συσχέτιση με το επίπεδο συνεργασίας ($\rho = -0.337$, $p < 0.0001$). Η πρόθεση παραίτησης από την εργασία τους σχετίστηκε με το επίπεδο και τη συχνότητα ηθικών αδιεξόδων και το βαθμό συνεργασίας νοσηλευτών-γιατρών ($p < 0.05$).

Συμπεράσματα: Χαμηλότερα επίπεδα αυτονομίας των Νοσηλευτών εντατικής φροντίδας σχετίζονται με αυξημένη συχνότητα και ένταση ηθικών αδιεξόδων κατά την κλινική πρακτική και μικρότερο βαθμό συνεργασίας νοσηλευτών-γιατρών. Αυτές οι συσχετίσεις είναι ανεξάρτητες από παράγοντες όπως η εμπειρία, η θέση που κατέχουν, και ο λόγος νοσηλευτές προς ασθενείς. Τα αυξημένα επίπεδα ηθικού αδιεξόδου συσχετίζονται με χαμηλό βαθμό συνεργασίας νοσηλευτών-γιατρών και αυξημένη πρόθεση παραίτησης. Η συχνότερη παρακολούθηση προγραμμάτων συνεχιζόμενης εκπαίδευσης σχετίζεται με υψηλότερη αυτονομία κατά την κλινική πράξη. Οι σημαντικές διαφορές στα επίπεδα αυτονομίας, συνεργασίας και ηθικού αδιεξόδου μεταξύ νοσηλευτών από διαφορετικές χώρες υποδηλώνουν διαφορετικά επαγγελματικά και ηθικά προβλήματα στις διάφορες χώρες. Επιπλέον, οι παράγοντες που εμπλέκονται στη διαμόρφωση της επαγγελματικής αυτονομίας, συνεργασίας και ηθικών αδιεξόδων μπορεί να διαφέρουν σημαντικά ανάλογα με την εξειδίκευση της μονάδας εντατικής φροντίδας. Η βελτίωση της βασικής και της συνεχιζόμενης εκπαίδευσης των νοσηλευτών, καθώς και της επαγγελματικής τους αυτονομίας και συνεργασίας μπορούν ενδεχόμενα να μειώσουν την ένταση και τη συχνότητα των ηθικών αδιεξόδων που βιώνουν.

Δρ. Ελισάβετ Παπαθανάσογλου

13th State of the Art Νοσηλευτικό Συνέδριο TEEN

Όπως κάθε χρόνο έτσι και φέτος, ο Τομέας Επείγουσας και Εντατικής Νοσηλευτικής (TEEN), πραγματοποιεί το Νοσηλευτικό Συνέδριο στο πλαίσιο του 13th State of the Art, στις 2-4 Απριλίου 2009 στο Ξενοδοχείο Hilton της Αθήνας.

Το επιστημονικό πρόγραμμα φέτος, έχει διάρκεια τριών (3) ημερών και εστιάζεται σε θέματα που αφορούν τόσο στη βελτίωση της παρεχόμενης νοσηλευτικής φροντίδας των νοσηλευόμενων ασθενών στις Μονάδες Εντατικής Θεραπείας (ΜΕΘ), όσο και στις δομές αποθεραπείας και αποκατάστασης που θα χρησιμοποιήσουν μετά την έξοδό του από τη ΜΕΘ. Σημαντική είναι η παρουσία ασθενών ως ομιλητές, που θα παρουσιάσουν τη βιωμένη εμπειρία τους στις ΜΕΘ, εκφράζοντας τόσο τις ανάγκες που είχαν ως νοσηλευόμενοι, αλλά και τις δυσκολίες που αντιμετώπισαν κατά την αποθεραπεία τους. Εξειδικευμένοι επαγγελματίες θα αναφερθούν στο ρόλο των δομών αποκατάστασης και της επαγγελματικής ομάδας στην προσπάθεια επανένταξης του ασθενή ΜΕΘ στην καθημερινή ζωή.

Δύο εξαιρετικοί επιστήμονες νοσηλευτές από το εξωτερικό, θα αναφερθούν εκτενώς στην εξειδίκευση που απαιτείται πλέον για τους νοσηλευτές που εργάζονται σε ΜΕΘ, αλλά και σε θέματα που αφορούν την αντιμετώπιση και πρόληψη σήψης, τη διαχείριση μαζικών καταστροφών και την αντιμετώπιση των ασθενών στο τέλος της ζωής τους.

Η στελέχωση των ΜΕΘ και η αυτονομία των νοσηλευτών αποτελούν θέματα που θα συζητηθούν στο πλαίσιο του συνεδρίου. Θα ανακοινωθούν τα αποτελέσματα μελετών που αναφέρονται στην αυτονομία και την ικανοποίηση των ελλήνων και ευρωπαϊών νοσηλευτών ΜΕΘ, αλλά και τα αποτελέσματα μελέτης που ο TEEN έχει διεξάγει από το 1997 έως και το 2009, αναφέροντας τις πληθυσμιακές μεταβολές σε νοσηλευτικό προσωπικό μέσα στη δεκαετία και τα αποτελέσματα αντίστοιχης μελέτης που πραγματοποίησε η Ελληνική Εταιρία Εντατικής Θεραπείας (ΕΕΕΘ). **Με αφορμή την ανακοίνωση των αποτελεσμάτων αλλά και το κλινικό φροντιστήριο που θα διεξαχθεί στη συνέχεια, μέσα από το οποίο θα δοθούν τρόποι ασφαλούς στελέχωσης με βάση τη βαρύτητα της κατάστασης των ασθενών και του νοσηλευτικού φόρτου φροντίδας, έχουν προσκληθεί οι προϊστάμενοι των ΜΕΘ όλης της χώρας έτσι ώστε να συζητηθούν προβληματισμοί και στρατηγικές ποιοτικής διοίκησης.**

Η παρουσία όλων είναι απαραίτητη για την εποικοδομητική διεξαγωγή σύγχρονων και επιστημονικά τεκμηριωμένων συμπερασμάτων. Η Επιτροπή του TEEN σας περιμένει για την ανταλλαγή απόψεων και την καταγραφή προτάσεων, που θα βοηθήσουν όλους μας στη βελτίωση της ποιότητας τόσο των συνηθών εργασίας όσο και στην παροχή φροντίδας στους ασθενείς μας.

Για την Επιτροπή του TEEN
Η Πρόεδρος
Δρ. Μαρία Καλαφάτη

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

ΠΕΜΠΤΗ 02 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 2009

09:30- 11:30

1^ο ΣΤΡΟΓΓΥΛΟ ΤΡΑΠΕΖΙ:

Προεδρείο: Ζ. Ντάσιου, Ε. Τσάφου
«Διαχείριση ειδικών περιπτώσεων στη ΜΕΘ»

Νοσηλευτική διαχείριση εγκύου στη ΜΕΘ

Δ. Χολέβας, Χ. Κοντού, Δ. Τσουκαλά, Σ. Δημητρίου, Π. Μπούκας, Σ. Μαρκουλάκη

Νοσηλευτική διαχείριση ασθενούς μετά από κατάποση καυστικών ουσιών

Β. Γκρινιάρη, Ε. Σπηλιοπούλου, Κ. Δαδάκου, Γ. Μητσόπουλος, Μ. Φόρτη, Θ. Πάλλας

Νοσηλευτική διαχείριση ασθενούς με έγκαυμα στη ΜΕΘ

Σ. Μαρκουλάκη, Κ. Δαδάκου, Αικ. Λοΐζου, Π. Γιαννιώση, Ε. Σπηλιοπούλου, Σ. Κυρικλίδου

Νοσηλευτική διαχείριση ασθενούς με λεπτοσπύρωση

Ι. Τσιάμη, Α. Τσιάμη

Νοσηλευτική διαχείριση ασθενούς μετά από λήψη ναρκωτικών ουσιών

Ε. Κατοίκου, Χ. Μελισσουργάκη

Νοσηλευτική διαχείριση ασθενούς με τέτανο

Μ. Νιώτη, Ε. Λάσκαρη

Νοσηλευτική διαχείριση ασθενούς με ΧΝΑ-κλασική αιμοκάθαρση

Μ. Παρίση

	<p>Νοσηλευτική διαχείριση ασθενούς με ΧΝΑ-αιμοδιαдіθηση Γ. Καρούλη</p> <p>Νοσηλευτική διαχείριση ασθενούς με αυτοάνοσο νόσημα <u>Δ. Δέλλα</u>, Α. Καραγκιούλη</p>
11:30-12:00	<p>ΔΙΑΛΕΞΗ Προεδρείο: Ε. Παπαθανάσγλου «Targeting Infection Prevention and Sepsis in Critical Care» Routh M Kleinpell</p>
12:00-12:30	ΔΙΑΛΕΙΜΜΑ
12:30-14:00	<p>2^ο ΣΤΡΟΓΓΥΛΟ ΤΡΑΠΕΖΙ Προεδρείο: Χ. Μαρβάκη, Μ. Γουρνή «Επείγουσα και Εντατική Νοσηλευτική»</p> <p>Επίπτωση του ARDS στη ΜΕΘ Φ. Καρυστινάκη, Μ. Καλέργη</p> <p>Διαχείριση βαρέως πασχόντων στο ΤΕΠ <u>Α. Βλάχου</u>, Α. Βασιλοπαναγή</p> <p>Αντιμετώπιση πολυτραυματία στο ΤΕΠ Φ. Αντωνίου, Χ. Βασιλάκη, Ε. Βασιλείου, Β. Λιναρδάτου, Ο. Λουκοπούλου, Ε. Τζούνης</p> <p>Η συμβολή της νοσηλευτικής στον έλεγχο των λοιμώξεων στη ΜΕΘ Ο. Βινικιώτη, Δ. Γεωργακοπούλου, Π. Κοτατζής, Δ. Παναγίδης, Μ. Σαγάνη, <u>Γ. Σιδηράς</u></p> <p>Γνώσεις πρώτων βοηθειών από τους νοσηλευτές <u>Ε. Τζούνης</u>, Σ. Γιόρογλου, Ε. Γεωργούση, Α. Κατσαρού, Χ. Μαρβάκη</p>
14:00-14:30	<p>ΔΙΑΛΕΞΗ Προεδρείο: Π. Σαργιάνου «Κοινωνικές και δημογραφικές παράμετροι εισαγωγής νεαρών απόμων στις ΜΕΘ» <u>Β. Τζιάλλας</u>, Χ. Δημητρακοπούλου, Ά. Τσαλκάνης</p>
14:30-15:30	<p>3^ο ΣΤΡΟΓΓΥΛΟ ΤΡΑΠΕΖΙ Προεδρείο: Μ. Σκοπελίτου, Ε. Χριστοφίλου «Νεότερα δεδομένα στη διατροφική υποστήριξη των ασθενών στη ΜΕΘ»</p> <p>Παρεντερική διατροφή Π. Ψας, Αικ. Μανούσου, Ε. Μπερούκα, Ι. Πελεκάνου, Δ. Δράκου</p> <p>Εντερική διατροφή <u>Κ. Αντωνίου</u>, Θ. Παπαδοπούλου, Π. Σαργιάνου</p> <p>Ανοσοδιατροφή <u>Μ. Μελετιάδου</u>, Μ. Σκοπελίτου</p> <p>Διαχείριση γαστρεντερικού συστήματος σε ασθενείς ΜΕΘ Μ. Κομνηνού</p>
15:30-16:00	ΔΙΑΛΕΙΜΜΑ
16:00-17:00	<p>4^ο ΣΤΡΟΓΓΥΛΟ ΤΡΑΠΕΖΙ Προεδρείο: Α. Χούτα - Χυτήρη, Α. Τσιβίκη «Trauma Nursing Core Course (TNCC): Ένα σεμινάριο Εξειδίκευσης στη νοσηλευτική τραύματος»</p> <p>Επιδημιολογία τραύματος Α. Τζεναλής</p> <p>Επείγουσα νοσηλευτική - άμεση & αποτελεσματική αντιμετώπιση τραύματος Σ. Στεφάνου</p> <p>Ποιό είναι το TNCC; Μ. Κυράνου</p>
17:00-17:30	<p>ΔΙΑΛΕΞΗ Προεδρείο: Αικ. Ηλιοπούλου «Advancing Nursing Practice» Routh M Kleinpell</p>
17:30-18:00	<p>ΔΙΑΛΕΞΗ Προεδρείο: Ε. Κυρίτση «Δομή και λειτουργία του Εθνικού Κέντρου Επιχειρήσεων Υγείας» Π. Ευσταθίου</p>

18:00-18:30 **ΕΝΑΡΞΗ - ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΙ**

18:30-19:00 **ΕΝΑΡΚΤΗΡΙΑ ΟΜΙΛΙΑ**
Προεδρείο: Μ. Τσερώνη
Β. Μαρκετάκη

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 03 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 2009

09:30 -10:30 **5^ο ΣΤΡΟΓΓΥΛΟ ΤΡΑΠΕΖΙ**

Προεδρείο: Α. Δασκαλάκης, Μ. Αστυρακάκης
«Διαχείριση πνευμονικής εμβολής και πνευμονικού οιδήματος στο ΤΕΠ»
Αξιολογώντας ασθενή με πιθανή πνευμονική εμβολή
Ε. Κούτρα, Α. Τσιβίκη
Αξιολογώντας ασθενή με πνευμονικό οίδημα
Θ. Κουτσιαούκη, Μ. Άγγου
Αντιμετώπιση και θεραπεία πνευμονικής εμβολής & πνευμονικού οιδήματος
Α. Νάνου, Μ. Γκουντάρα, Ε. Ζαφείρη
Μη επεμβατικός αερισμός σε πνευμονικό οίδημα
Μ. Κουτσουλέα, Α. Δημητριάδου, Ε. Κουκούνη

10:30-11:00 **ΔΙΑΛΕΞΗ**

Προεδρείο: Α. Καρυδάκη
«ICU Nurses role in Mass Casualty event»
Julie Benbenishty

11:00-11:30 **ΔΙΑΛΕΙΜΜΑ**

11:30-13:00 **6^ο ΣΤΡΟΓΓΥΛΟ ΤΡΑΠΕΖΙ**

Προεδρείο: Γ. Τσιγάρας, Ν. Γιάκης
«Μετά τη ΜΕΘ τι;»
Αναπνευστική υποστήριξη κατ' οίκον σε ασθενείς μετά τη νοσηλεία τους σε ΜΕΘ
Ε. Γεωργίου
Κοινωνική εργασία σε νοσοκομειακό πλαίσιο-Φάσεις δραστηριότητας του Κοινωνικού Λειτουργού
Φ. Καρατσόλης
Η παρέμβαση της αποκατάστασης κατά τη νοσηλεία του ασθενή στη ΜΕΘ.
Προετοιμασία για την υποδοχή του ασθενή σε κέντρο αποκατάστασης
Κ. Πετροπούλου
Ψυχολογικές παρεμβάσεις στην αποκατάσταση ασθενών μετά από νοσηλεία σε ΜΕΘ
Κ. Παπανδρέου
Αποθεραπεία αποκατάσταση σε ασθενείς μετά την νοσηλεία σε ΜΕΘ
Αικ. Λεκάκη
Μελέτη ποιότητας ζωής ασθενών μετά την έξοδό τους από τη ΜΕΘ
Φ. Μιχαηλίδου, Α. Τζεναλής, Χ. Ψωμιάδης, Χ. Δολμά, Α. Νταντανά

13:00-13:30 **ΔΙΑΛΕΞΗ**

Προεδρείο: Ν. Στουφής
«End of life preferences and opinions of patients, families, nurses and physicians in 6 European countries»
Julie Benbenishty

13:30-14:00 **ΔΙΑΛΕΙΜΜΑ**

14:00- 15:30 **7^ο ΣΤΡΟΓΓΥΛΟ ΤΡΑΠΕΖΙ:**

Προεδρείο: Α. Μαγγίνα, Μ. Γεωργίου
«Ο ρόλος του νοσηλευτή στην Καρδιοαναπνευστική Αναζωογόνηση»
Πρόληψη ενδονοσοκομειακής καρδιακής ανακοπής: διδάγματα από το παρελθόν, προτάσεις για το μέλλον
Π. Ράμμου
Προϋποθέσεις επιτυχίας εξειδικευμένης ΚΑΑ
Χ. Πάσσαλη, Α. Πατσάκη
Η αναντίρρητη αξία του BLS
Αικ. Μαραθιά
Ο ρόλος του νοσηλευτή στην εκπαίδευση ΚΑΑ στην Ελλάδα
Δ. Μπαρουξής, Π. Σαργιάνου
Σχολιαστής: Θ. Ξάνθος

15:30-17:00	<p>8^ο ΣΤΡΟΓΓΥΛΟ ΤΡΑΠΕΖΙ: Προεδρείο: Ε. Μαργέλου, Ι. Ποντικάκη «Αυτονομία και ηθικά αδιέξοδα των νοσηλευτών Μονάδας Εντατικής Θεραπείας» Επαγγελματική αυτονομία και συσχέτιση με το βαθμό συνεργασίας νοσηλευτών-ιατρών και τα ηθικά αδιέξοδα σε Ευρωπαίους νοσηλευτές εντατικής θεραπείας Ε. Παπαθανάσογλου, <u>Μ. Καλαφάτη</u>, Μ. Καρανικόλα, Μ. Γιαννακοπούλου, Χ. Λεμονίδου, J. Albarran, D. Benlahoues, B. Blackwood, M. Ring Επαγγελματική αυτονομία ανάμεσα στους Έλληνες νοσηλευτές εντατικής θεραπείας <u>Αικ. Ηλιοπούλου</u>, Alison While Ο ρόλος των νοσηλευτών στις πολυδύναμες ΜΕΘ <u>Ε. Αδάμου</u>, Αικ. Μόνιου, Μ. Σκοπελίτου, Χ. Μαρβάκη, Ο. Καδδά, Κ. Μίχας Ηθικές εσωτερικές συγκρούσεις νοσηλευτών μονάδων εντατικής θεραπείας <u>Σ. Κουτσούκου</u>, Δ. Κοσμίδης, Ε. Κυρίτση</p>
17:00-17:30	ΔΙΑΛΕΙΜΜΑ
17:30-19:00	<p>WORKSHOP «Ανομία & Νοσηλευτική: Το φαινόμενο της επαγγελματικής εξουθένωσης» <u>Μ. Καρανικόλα</u>, Ε. Παπαθανάσογλου</p>
ΣΑΒΒΑΤΟ 04 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 2009	
09:30-10:00	<p>ΔΙΑΛΕΞΗ Προεδρείο: Μ. Κασνακτσόγλου «Πλαίσιο αστικής και ποινικής ευθύνης των νοσηλευτών κατά την άσκηση των καθηκόντων τους» Δ. Βούτσινος</p>
10:00-11:30	<p>9^ο ΣΤΡΟΓΓΥΛΟ ΤΡΑΠΕΖΙ «Αδιέξοδα μέσα από τα μάτια των ασθενών που έχουν νοσηλευτεί σε ΜΕΘ» Επικοινωνιακές αυταπάτες Γ. Λιγνός Ήμουν... και ήταν αυτή... και ήταν ο χρόνος Ε. Κονδύλη Σχολιαστές: Γ. Παπαγούνος, Χ. Λεμονίδου, Ά. Κορομπέλη, Ν. Φίλιας</p>
11:30-12:00	ΔΙΑΛΕΙΜΜΑ
12:00-13:30	<p>10^ο ΣΤΡΟΓΓΥΛΟ ΤΡΑΠΕΖΙ Προεδρείο: Μ. Καλαφάτη, Γ. Γεωργιάδης «Νοσηλευτική στελέχωση Μονάδων Εντατικής Θεραπείας: Διεθνή και Ελληνική πραγματικότητα» Σύγχρονα δεδομένα για τη στελέχωση ΜΕΘ <u>Δ. Τσουκαλά</u>, Μ. Καλαφάτη Αποτελέσματα μελέτης TEEN για τη στελέχωση των Ελληνικών ΜΕΘ Μ. Τσερώνη, Δ. Δημητρέλλης, Α. Μαλλίδου, Ε. Βότση, Ζ. Ντάσιου, Μ. Καλαφάτη, Α. Δασκαλάκης, <u>Ε. Τσάφου</u>, Μ. Σκοπελίτου, Ε. Μαργέλου, Π. Σαργιάνου, Ν. Γιάκης Καθημερινή χρήση και αξιοποίηση των Scoring Systems στη ΜΕΘ <u>Κ. Μπουσβάρος</u>, Π. Κουτσουλίδης, Μ. Γάγας, Αικ. Τσιτώνη, Γ. Γκαμπένη, Α. Θεοδοσίου, Μ. Τασούλη Νοσηλευτική στελέχωση ΜΕΘ σύμφωνα με τα διεθνή πρότυπα - παρουσίαση της ΜΕΘ Γενικού Νοσοκομείου Λευκωσίας Μ. Φωκά Αποτελέσματα μελέτης από ΕΕΕΘ για τη στελέχωση των ΜΕΘ στην Ελλάδα Α. Αρμαγανίδης</p>
13:30-14:30	<p>Συνάντηση με προϊστάμενους/νες ΜΕΘ «Ηγεσία και Διοίκηση ΜΕΘ: Προβληματισμοί και προτάσεις»</p>
14:30-15:00	ΔΙΑΛΕΙΜΜΑ
15:00 - 16:00	<p>ΚΛΙΝΙΚΟ ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟ Η εφαρμογή των κλιμάκων Nursing Activity Score (NAS) Comprehensive Nursing Intervention Score (CNIS) στην αξιολόγηση του φόρτου νοσηλευτικής φροντίδας βαρέως πασχόντων Μ. Γιαννακοπούλου, Μ. Γκούζου</p>

6^{ος} ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΣ ΚΥΚΛΟΣ ΤΟΜΕΑ ΕΠΕΙΓΟΥΣΑΣ ΚΑΙ ΕΝΤΑΤΙΚΗΣ ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗΣ

Ο Τομέας Επείγουσας και Εντατικής Νοσηλευτικής θέλοντας να συμβάλει στη συνεχή εκπαίδευση των νοσηλευτών Επείγουσας και Εντατικής Φροντίδας, διεξάγει τον 6^ο Εκπαιδευτικό του Κύκλο που θα πραγματοποιηθεί σε αμφιθέατρα νοσοκομείων για να διευκολύνει την πρόσβαση των νοσηλευτών.

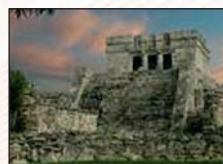
Η συνεχής επιμόρφωση είναι αναγκαία λόγω της συνεχούς εξέλιξης στην επιστήμη και την τεχνολογία. Ο 6ος Εκπαιδευτικός Κύκλος ξεκινά με δύο κλινικά φροντιστήρια, διάρκειας δύο (2) ωρών το καθένα: την **Οξεοβασική Ισορροπία** και την ερμηνεία του **Ηλεκτροκαρδιογραφήματος**. Η συμμετοχή είναι δέκα (10) ευρώ για την παρακολούθηση και των δύο (2) μαθημάτων και περιλαμβάνει πιστοποιητικό παρακολούθησης, το εκπαιδευτικό υλικό (σε cd) και καφέ. Το θέμα της Οξεοβασικής Ισορροπίας, λόγω του έντονου ενδιαφέροντος των νοσηλευτών, θα πραγματοποιηθεί δύο φορές. Ο 6^{ος} Εκπαιδευτικός Κύκλος θα συνεχιστεί με διαφορετική θεματολογία μετά το Σεπτέμβριο του 2009. Σκοπός μας είναι να πραγματοποιείται ένα μάθημα το μήνα.

ΤΟΜΕΑΣ ΕΠΕΙΓΟΥΣΑΣ ΚΑΙ ΕΝΤΑΤΙΚΗΣ ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗΣ ΕΣΝΕ 6^{ος} ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΣ ΚΥΚΛΟΣ - 2009

ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ	ΘΕΜΑ - ΕΙΣΗΓΗΤΗΣ	ΤΟΠΟΣ
29 Απριλίου 2009 Ημέρα Τετάρτη Ώρα 16:00 - 18:00	« Οξεοβασική Ισορροπία » Βασιλική Γκουλιαδίτη Υπ/χος (Ν) εα	Αμφιθέατρο ΓΝΑ «Γ. Γεννηματάς»
20 Μαΐου 2009 Ημέρα Τετάρτη Ώρα 16:00 - 18:00		Αμφιθέατρο ΓΝΠ «Τζάνειο»
11 Ιουνίου 2009 Ημέρα Τετάρτη Ώρα 16:00 - 18:00	« Ερμηνεία του Η.Κ.Γ. » Χριστίνα Φεστερίδου, Νοσηλεύτρια ΠΕ, PhD, Επισκ. Καθηγήτρια Τμήματος Νοσηλευτικής ΕΚΠΑ	Αμφιθέατρο ΓΝΑ ΚΑΤ

20th International Nursing Research Conference, 13-17 Ιουλίου 2009, Cancun Mexico

Στις **13 - 17 Ιουλίου 2009**, πραγματοποιείται ένα από τα μεγαλύτερα διεθνή συνέδρια που αφορούν στη **νοσηλευτική έρευνα**, στο Cancun του Μεξικού. Κάθε χρόνο η οργανωτική επιτροπή του συνεδρίου επιλέγει διαφορετικές ηπείρους και χώρες (συνήθως οικονομικά αναπτυσσόμενες) για την πραγματοποίησή του, έτσι ώστε να μπορούν αρκετοί να ταξιδέψουν κάθε φορά, αλλά και όσοι συμμετέχουν να έχουν να μάθουν την πολιτιστική ιστορία της χώρας που το φιλοξενεί. Είναι ένας χώρος συγκέντρωσης πλήθους νοσηλευτών, διαφορετικών εθνικοτήτων και κουλτούρας, οι οποίοι έχουν να τη δυνατότητα να ανταλλάξουν εμπειρίες και να γνωρίσουν διαφορετικούς τρόπους ανάπτυξης της νοσηλευτικής επιστήμης. Σημαντική είναι η παρουσίαση αποτελεσμάτων διεθνών και εθνικών μελετών αλλά και μελετών σε τοπικό επίπεδο, πολλές φορές από χώρες που το οικονομικό τους επίπεδο ή το επίπεδο νοσηλευτικής αυτονομίας τους, φαίνεται να μην τους το επιτρέπει. Για όποιον συμμετάσχει θα έχει τη δυνατότητα να γνωρίσει διαφορετικούς τρόπους προσέγγισης της νοσηλευτικής πραγματικότητας ή καλύτερα της νοσηλευτικής δεξιοτεχνίας και ευρεσιτεχνίας.

ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΗ ΤΟΥ ΤΟΜΕΑ ΕΠΕΙΓΟΥΣΑΣ ΚΑΙ ΕΝΤΑΤΙΚΗΣ ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗΣ ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΣΥΝΔΕΣΜΟΥ ΝΟΣΗΛΕΥΤΩΝ ΕΛΛΑΔΑΣ

Μεσογείων 2, Γ Κτίριο Πύργος Αθηνών, Αθήνα 115 27
Τηλ.: 210 7702861, Fax: 210 7790360

Εκδότες:

Αντώνης Δασκαλάκης, Μαρία Τσερώνη

Συντακτική Επιτροπή:

Μαρία Καλαφάτη, Νίκος Γιάκης, Γεώργιος Γεωργιάδης,
Μαργίτσα Σκοπελίτου, Ειρήνη Μαργέλου,
Παναγιώτα Σαργιάνου, Ευτυχία Τσάφου

Επιμέλεια - Παραγωγή έκδοσης
ΠΑΠΑΝΙΚΟΛΑΟΥ Α.Β.Ε.Ε.

Η **tourgats ltd**, διοργανώνει δεκαήμερο πρόγραμμα συμμετοχής και παρακολούθηση των τεσσάρων (4) ημερών του συνεδρίου καθώς και επισκέψεων στο Μεξικό, καθηλώνοντας τον επισκέπτη μπροστά στους ανεκτίμητους θησαυρούς των προκολομβιανών πολιτισμών της χώρας, του πολιτισμού των Μάγιας, τα χαλάσματα της Τενοχπιτάν, περήφανης πρωτεύουσας των Αζτέκων και των πυραμίδων της Τεοτιχουακάν, γνωστές σαν πυραμίδες του Ηλίου και της Σελήνης. Όσοι από ενδιαφέρονται να συμμετέχουν στο συγκεκριμένο συνεδρικό πρόγραμμα μπορούν να επικοινωνήσουν με την εταιρεία διοργάνωσης, **tourgats ltd**, στα τηλέφωνα **210-9793454 / 457**, **Fax: 210-9793468**, e-mail: **tourgats_lt@gats.gr**.

URGO
MEDICAL

Πρόληψη, φροντίδα, επούλωση ελκών με την ολοκληρωμένη σειρά επιθεμάτων URGO

- * Επιθέματα ειδικά για κάθε φάση της επούλωσης
- * Επιθέματα με τη βέλτιστη αντιμικροβιακή δράση
- * Επιθέματα με 100% ατραυματική και ανώδυνη αφαίρεση λιπιδόκολλοειδούς τεχνολογίας
- * Επιθέματα υψηλής διαχείρισης και συγκράτησης υγρασίας, χωρίς κίνδυνο διαβροχής του έλκους
- * Επιθέματα με τετράγωνο και μακρόστενο σχήμα, για επούλωση ελκών σε δύσκολες ανατομικά περιοχές
- * Επιθέματα νανοτεχνολογίας για επανεκκίνηση της επουλωτικής διαδικασίας σε έλκη που χρονίζουν

Επικοινωνήστε μαζί μας για να σας στείλουμε
το ενημερωτικό περιοδικό μας "Θεράπεια"

GCP **Γενική Χημικών**
med ΕΠΙΘΕΜΑΤΑ • ΣΤΟΜΙΕΣ • ΚΑΘΗΤΗΡΕΣ

Αυγής 60, Κηφισιά 14 564 Αθήνα
τηλ: 210- 62 03 000 fax: 210- 62 01 332
www.gcp.gr e-mail: gcp@hol.gr